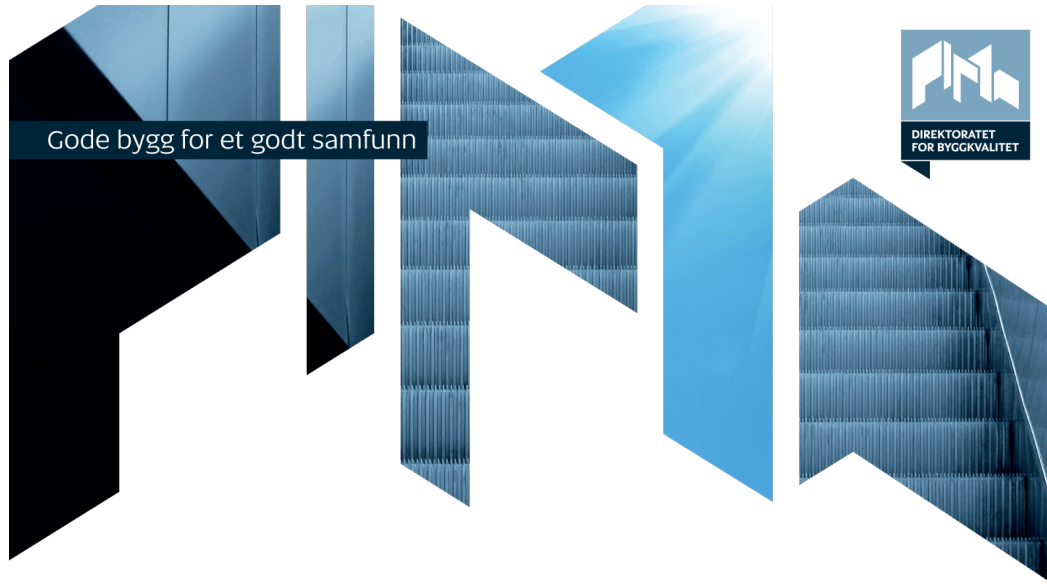

Utdanningskrav for sentral godkjenning.

**Vurdering av om norsk utdanning på masternivå for
interiørarkitekter tilfredsstillere relevanskravene for søknad om
arkitekturprosjektering**

Direktoratet for byggkvalitets vurdering

Direktoratet for byggkvalitet, 11.01.19.

---

1 Sentral godkjenning interiørarkitekter

Innledning

Hensikten med dette notatet er å gjøre en kort oppsummering av saksforløpet fra NIL først tok kontakt med DiBK i januar 2016 og frem til i dag, samt konkludere vedrørende direktoratets vurdering av utdanningen innen interiørarkitekturs relevans for sentral godkjenning og fagområdet arkitektur.

Sakens bakgrunn

NIL tok kontakt med DiBK i januar 2016 etter regelendringene som medførte bortfall av lokal godkjenning. Problemet ble opplyst å være at flere interiørarkitekter opplevde å ikke få sentral godkjenning til tross for at de tidligere hadde fått lokal godkjenning.

DiBK foretok en intern gjennomgang av utdanningen til interiørarkitektene, både på bachelor- og masternivå. Resultatet ble at denne ikke ble funnet tilstrekkelig relevant for fagområdet arkitektur. Interiørarkitektenes utdanning ble ansett som konsentrert om byggenes rom, ikke selve konstruksjonen av bygget eller dets påvirkning av omgivelsene i den grad for eksempel arkitektenes utdanning er.

Det ble formidlet til NIL på sensommeren 2016. NIL ønsket etter dette å se nærmere på saken selv og den ble tatt opp igjen i 2017.

Høsten 2017 ble det gjennomført et møte mellom NIL og DiBK. I etterkant av møtet fikk rådgivningsfirmaet Analyse og strategi i oppdrag å vurdere utdanningene og de leverte sin rapport i februar 2018. Oppdraget var begrenset til å vurdere tre enkeltområder innenfor arkitektur.

På bakgrunn av resultatet i rapporten ble interiørarkitekter først gitt mulighet til å søke arkitektur i tiltaksklasse 1, men etter innsigelser fra bransjen forøvrig ble dette stoppet, men saken ble ikke avsluttet. Sommeren 2018 utarbeidet Multiconsult et grunnlag for en ny delrapport som vurderte de områdene innenfor fagområdet arkitektur som ikke ble vurdert av Analyse og strategi.

DiBK har nå gjennomgått relevant dokumentasjon og foretatt en endelig vurdering.

Sentral godkjenning

Sentral godkjenning er en frivillig ordning for foretak i byggenæringen og et virkemiddel for å oppnå kvalitet i byggverk. Foretak som søker om sentral godkjenning skal i søknaden vise hvilke faglige kvalifikasjoner det har, samt erklære at det har kvalitetssikringsrutiner for å ivareta sine plikter. Det er opp til foretaket selv å bekrefte at de har nødvendige relevante og faglige kvalifikasjoner for å gjennomføre det konkrete byggetiltaket i tråd med plan- og bygningslovgivningen. Erklæringen om ansvarsrett skal definere og avgrense foretakets oppgaver og ansvar. Ansvarsretten oppstår fra det tidspunktet erklæringen er sendt til kommunen.

Frem til 1. januar 2016 gjorde kommunene en vurdering av foretakets kvalifikasjoner til omsøkt byggetiltak. Denne vurdering av kvalifikasjoner, kalt lokal godkjenning, måtte gjøres i hvert tilfelle der hvor foretaket ikke kunne vise til en sentral godkjenning. Hvis foretaket hadde en sentral godkjenning for godkjenningsområdet, kunne kommunen se at Direktoratet for byggkvalitet allerede hadde gjort en vurdering av kvalifikasjonene og trengte således ikke å gjøre denne selv.

Kravene til utdanning og praksis er sammenfallende for erklæring om ansvarsrett og sentral godkjenning og fremgår av byggesaksforskriften (SAK 10) kapittel 11. For å sikre likebehandling og forutsigbarhet, fremgår disse kravene fra 1. januar 2016 tydelig av forskriften. Denne endringen påvirket de som ikke hadde riktig utdanningsnivå for sin tiltaksklasse, men innvirket ikke noe på vurdering av relevansen av utdanningen. Vurdering av relevant utdanning ble både før og etter 1. januar 2016 gjort på lik linje. Det er vurdering av relevans som er tema i foreliggende sak.

Det presiseres videre at for å få utføre byggearbeider i Norge, herunder å erklære ansvarsrett, er det ikke nødvendig å ha sentral godkjenning. Alle foretak med riktige kvalifikasjoner for den delen av tiltaket man skal utføre, kan erklære ansvar i byggesak.

Prosjektering arkitektur

Sentral godkjenning gis til foretak som oppfyller kvalifikasjonskrav, har kvalitetssikringsrutiner og har dokumentert erfaring fra godkjenningsområdet. I følge veiledningen til SAK10 § 11-5 skal det ved søknad om sentral godkjenning vurderes om foretakets kvalifikasjoner med hensyn til utdanning fremstår som relevant for det omsøkte godkjenningsområdet. Et godkjenningsområde består av funksjon, fagområde og tiltaksklasse.

Ansvarlig prosjekterende har ansvar for at tiltaket prosjekteres i samsvar med gitte bestemmelser og tillatelser, jf. pbl § 23-5. Ansvar beskrevet og tydeliggjøres ytterligere i SAK10 § 12-3. Kriterier for tiltaksklasseplassering fremgår av veiledningen til SAK10 § 9-4.

Prosjektering arkitektur beskrives nærmere i veiledningen til SAK (VSAK) 10 §13-5 annet ledd bokstav a.

I VSAK står det følgende om det generelle innholdet i arkitekturprosjektering:

«Arkitekturprosjektering av bygninger, anlegg eller konstruksjoner omfatter arkitektonisk utforming av nytt eller endring av eksisterende tiltak, hvor krav til visuelle kvaliteter, funksjonelle og miljømessige forhold, samt byggverkets kompleksitet og/eller tilpasningsbehov til omgivelser er avgjørende for fastsettelse av tiltaksklasse. Oppgaven omfatter også utarbeidelse av situasjonsplan med plassering av tiltaket på tomte, og prosjektering av utomhusarealer herunder veg og parkeringsplass, samt universell utforming (UU) av utomhusområder og planløsning i bygget.»

Hvis en ser på denne teksten og det som kommer frem i vedlagt delrapport 2 kommer det, slik DiBK ser det, klart frem at hovedvekten av oppgavene innenfor arkitekturprosjekteringen faller utenfor utdanningsområdet til interiørarkitektene. Det er derfor dette som danner grunnlag for DiBKs vurdering i at interiørarkitektene i utgangspunktet ikke tilfredsstillt krav for sentral godkjenning innenfor fagområdet arkitektur. Dette gjelder da både for tiltaksklasse 1,2 og 3.

Interiørarkitekter og sentral godkjenning

Gjeldende praksis er at interiørarkitekter som oppfyller kvalifikasjonskravene har fått innvilget sentral godkjenning for ansvarlig søker. I denne forbindelse kan nevnes at det normalt ikke gis godkjenning som ansvarlig søker der foretaket ikke fyller vilkårene for eget fagområde, jf. krav til relevant praksis fra utførelse eller prosjektering og samordning. Interiørarkitektene er ansett for å inneha slik praksis innenfor sine arbeider. Før 1. januar 2016 fikk enkelte foretak også innvilget overordnet ansvar for prosjektering, men dette fagområdet er nå fjernet og kan ikke lenger søkes om.

Interiørarkitektenes utdanning har derimot ikke blitt vurdert som tilstrekkelig relevant for å kvalifisere for sentral godkjenning for arkitekturprosjektering. Utdanningens nivå er ikke omdiskutert. I forarbeidene legges det vekt på at man må dekke hele godkjenningsområdet for å kvalifisere for sentral godkjenning. I direktoratets praksis legges det vekt på om det vesentligste av godkjenningsområdet anses dekket. Slik direktoratet har vurdert det, tilbyr interiørarkitektene spisskompetanse på blant annet områdene rom, planløsning og innemiljø. Dette er svært viktige områder og er en del av fagområdet arkitektur, men dekker ikke det vesentligste av godkjenningsområdet.

Alle søknadspliktige byggearbeider må være ansvarsbelagt, og ansvaret kan deles på flere aktører i byggesaken. Dette gjøres gjennom at foretaket erklærer ansvarsrett for den delen av tiltaket som foretaket skal utføre og som det har faglige kvalifikasjoner til å utføre. Alle fagområder i en byggesak må være belagt med ansvar. Det innebærer at krav som følger av plan- og bygningslovgivningen, herunder TEK, må ansvarsbelegges. Disse områdene som det erklæres ansvar for kan være varierende i omfang og følger ikke inndelingen som er gjort i SAK10 § 13-5. Det vil si at et godkjenningsområde for sentral godkjenning i mange tilfeller omfavner flere oppgaver enn de som det skal erklæres ansvar for i en konkret byggesak.

For interiørarkitekter vil det særlig være relevant med innvendige arbeider i alle tiltaksklasser. Dette er oppgaver interiørarkitektene kan erklære ansvar for i den konkrete byggesaken. Det vises i denne sammenheng også til direktoratets veiviser på nett om å erklære ansvar.

Direktoratet forstår at enkelte interiørarkitekter i mange tilfeller opparbeider seg god kompetanse som ansatt på arkitektkontorer, men det er formalkompetanse som vurderes ved søknad om sentral godkjenning. En vurdering av realkompetanse er det ikke åpnet for i regelverket. Ved vurdering av kvalifikasjoner skal krav til både utdanning; herunder nivå og relevans, og praksis være oppfylt.

Direktoratet er kjent med at interiørarkitektene har søkt om lokal godkjenning før 1. januar 2016 og at de i kommunene fått innvilget dette. Det er viktig å presisere at lokal godkjenning ikke er erstattet av sentral godkjenning, men av erklæring om ansvarsrett.

Konklusjon

DiBK sin konklusjon for interiørarkitekter og prosjektering arkitektur er at interiørarkitektene fortsetter sin praksis med å erklære ansvar for de arbeider som er aktuelle i den enkelte byggesak. Dette vil være på lik linje med tidligere, da interiørarkitektene søkte kommunen om lokal godkjenning på tilsvarende byggetiltak.

Med hilsen

Per-Arne Horne
direktør

Vedlegg: Tabell: Vurdering av fagområdene arkitektonisk utforming, planløsning og helse og miljø

Tabell: Vurdering av fagområdene arkitektonisk utforming, planløsning og helse og miljø

FAG-OMRÅDE	UNDERTEMA	KOMPETANSE	ARKITEKT (AHO)	INTERIØRARKITEKT (KHIO & UIB)
Enkel prosjektering		Evne til å ta en ferdig idé frem til søknadsklare tegninger og prosjektbeskrivelse. Evne til å utarbeide 2D-tegninger for planløsning og fasadesnitt. Lavt detaljeringsnivå. Skala 1:100	2 Kunnskap om både prosess, verktøy og ferdig produkt.	2 Kunnskap om både prosess, verktøy og ferdig produkt for TK1.
Arkitektonisk utforming	AU1: Program	Kunnskap om funksjonen (enebolig/tomannsbolig/tårn/t ribune/lager) og hvilke krav denne funksjonen stiller til byggverket	2 Dette er et hovedfokus i arkitektstudiet	1 Interiørarkitektstudiet lærer om ulike programmeringer, men fokuserer primært på det innvendige. Får dermed noe mindre objektspesifikk kompetanse på det utvendige og på nybygg.
	AU2: Tekniske krav	Kunnskap om preaksepterte løsninger, evne til å lese og anvende TEK10/17, PBL etc	1 Ikke hovedfokus sett opp mot det fokus f.eks byggingeniørutdannelsen ¹ har på temaet. Noe kunnskap fra kurs om materialeegenskaper og konstruksjonssystemer	1 Ikke hovedfokus sett opp mot det fokus f.eks byggingeniørutdannelsen har på temaet. Noe kunnskap om offentlige og funksjonelle krav til bygninger. Studentene må vise kunnskap om dette i bacheloroppgaven
	AU3: Konsept/bærende idé/estetisk uttrykk	Evne til å utvikle en ide til et konkret konsept/overordnet program for objektet	2 Dette er et hovedfokus i arkitektstudiet.	2 Dette er et hovedfokus i interiørarkitektstudiet. Særlig modning på masterstudiet
	AU4: Stedstilpasning	Kunnskap om forholdet til fysiske omgivelser, som steds- og terrengtilpasning, plassering på tomten, plan & regulering, forhold til lys, solforhold, lyd, utsikt etc., + forhold til historien og kulturmiljø.	2 Dette er et hovedfokus i arkitektstudiet.	1 Lærer om historiske perspektiver, og trenes generelt i å plassere objekter/planløsning inn i en kontekst/situasjon. Har kunnskap om lysforhold og utsikt og tilpasning av planløsning til dette. Bruker mindre tid på nye byggverk og arbeid med tomten enn arkitektene, slik at de får noe mindre objektspesifikk kompetanse
	AU5: Arkitektonisk uttrykk (utforming av byggverk)	Volum, overflate, materialvalg. Krever både generell arkitektfaglig kompetanse og objektspesifikk kompetanse	2 Dette er et hovedfokus i arkitektstudiet. Byggverk er et hovedobjekt i studiet. De har følgelig både generell og objektspesifikk kompetanse	1 Arkitektonisk uttrykk er et hovedfokus i interiørarkitektstudiet, men en utforming av byggverk er ikke et hovedobjekt i studiet. De har følgelig mer generell kompetanse enn objektspesifikk kompetanse

FAG-OMRÅDE	UNDERTEMA	KOMPETANSE	ARKITEKT (AHO)	INTERIØRARKITEKT (KHIO & UIB)
Planløsning	PL1: Funksjon, planløsning	Kunnskap om funksjonen (enebolig/tomannsbolig/tårn/lager/tribune) og hvilke krav denne funksjonen stiller til romprogram/planløsning	2 God på funksjon, men noe mindre kompetanse om planløsning enn int.ark.	2 God på funksjon og på romprogram/planløsning
	PL2: Lover og forskriftskrav	Kunnskap om lovkrav, arealkrav, UU; utsikt, lys, lyd- som gjelder for romprogrammet/planløsning	2 Forutsetning for prosjektgjennomføring på master	2 Forutsetning for prosjektgjennomføring på master
	PL3: Brukbarhet	Kunnskap om bruksoptimalisering; generalitet, effektivitet, fleksibilitet, funksjonalitet, logistikk som støtter opp om funksjonene	1 Noe mindre kompetanse om optimal utforming av det innvendige/romprogram enn interiørark.	2 Dette er et hovedfokus i interiørarkitektstudiet
Miljø og helse	MH1: Ytre miljø	Kunnskap om grunnforhold, begrensning av ytre forhold, forhold til tomt/plassering, vær vind, flom, ras osv. Ref. Kap 9 i TEK10/17	1 Står sentralt, men i begrenset omfang	IKKE FOKUS/0 Kjenner noe til de ytre forholdene, og har kunnskap om å gå til andre når det gjelder bonitet osv.
	MH2: Inneklima/inne miljø	Kunnskap om Inneklima, materialbruk, Luft, lys, temperatur, Belysning, dagslys, Utsyn, Fukt, lukt	2 Kompetanse om konstruksjon, teknologi og økologi, som utvikles videre i studiekursene. Dette er integrert i undervisningen.	2 Fokus på materialer, styrke, overflater og bærekraft. Lys (kunstig og naturlig) i rom og bygg, med hensyn til universell utforming, miljø, estetikk og ulike krav
	MH3: Bærekraftige løsninger	Kunnskap om bærekraftige løsninger, energibruk, energiplan. Ressurser, livsløp.	2 Bærekraft sentralt i alle prosjekter	2 Bærekraft sentralt i alle prosjekter på studiet